

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Є.Л. СТРЕЛЬЦОВ,
А.М. ПРИТУЛА

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ: СКЛАД ЗЛОЧИНУ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ

Одеса
Фенікс
2011

ББК 67.408(4Укр)я73
УДК 343.343.6(477)(075.8)
С844

Рекомендовано до друку вченою радою економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (протокол № 9 від 20 травня 2011 року) та кафедрою кримінального права, процесу та криміналістики Міжнародного гуманітарного університету (протокол № 14 від 10 травня 2011 року)

Автори:

Стрельцов Євген Львович, доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки, проректор Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, завідувач кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики, підполковник запасу.

Припула Анатолій Михайлович, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Міжнародного гуманітарного університету, майор запасу.

Рецензент:

Глушков Валерій Олександрович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедрою Національної академії Служби безпеки України, Заслужений юрист України.

В конспекті лекції розглядаються питання кримінальної відповідальності за незаконне переправлення осіб через державний кордон України, в редакції від 5 травня 2011 року. Спеціально розглядається кримінальна відповідальність за схожі злочини в деяких суміжних з Україною державах.

Для студентів, аспірантів, викладачів та практичних працівників.

ВСТУП

Охорона державного кордону є невід'ємною найважливішою складовою частиною загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки України, її суверенітету і територіальної цілісності¹.

Зброя, наркотики, торгівля людьми та нелегальна міграція є одними з найбільш суспільно небезпечних видів злочинної діяльності організованих злочинних угруповань.

Останнім часом незаконна міграція на території України набула загрозливих для національної безпеки масштабів, оскільки це явище стимулює зростання транснаціональної злочинності, підпільний ринок праці, розповсюдження наркотиків, епідеміологічні та інфекційні захворювання та лягає тягарем на плечі платників податків.

Як свідчать матеріали, отримані правоохоронними органами, організація нелегальної міграції є одним із найприбутковіших видів незаконної діяльності причетних до цього осіб. Протидія діяльності організаторів нелегальної міграції є однією з проблем, вирішенням яких займаються правоохоронні органи. Боротьба з нелегальною міграцією є одним із головних завдань Державної прикордонної служби України.

Враховуючи важливість цього, законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань міграції» від 05.04.2011 року статтю 332 Кримінального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131) було викладено в новій редакції, що значно посилила покарання та криміналізувала деякі діяння.

Кваліфікація незаконного переправлення осіб через державний кордон України завжди була досить складною у правозастосуванні Державною прикордонною службою України, Міністерством внутрішніх справ України та Службою безпеки України.

Вищезазначеним і обумовлена практична потреба цього конспекту лекції.

---

¹ Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 року № 964 –IV // ВВР України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

“Стаття 332. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України

1. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України, організація незаконного переправлення осіб через державний кордон України, керівництво такими діями або сприяння їх вчиненню порадами, вказівками, наданням засобів або усуненням перешкод —

караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з конфіскацією транспортних засобів або інших засобів вчинення злочину.

2. Ті самі дії, вчинені способом, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яку незаконно переправляли через державний кордон України, чи вчинені щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, —

караються позбавленням волі на строк від п'яти до семи років з конфіскацією транспортних засобів або інших засобів вчинення злочину, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або без такої.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою або вчинені з корисливих мотивів, —

караються позбавленням волі на строк від семи до дев'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, з конфіскацією транспортних засобів або інших засобів вчинення злочину та з конфіскацією майна”.

Склад злочину, що передбачає відповідальність за незаконне переправлення осіб через державний кордон України, складається з чотирьох обов'язкових елементів: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Відсутність будь-якого з них виключає кримінальну відповідальність, у зв'язку з відсутністю в діянні особи складу злочину.

Родовим об'єктом цього злочину є суспільні відносини, що забезпечують обороноздатність України, її незалежність, територіальну цілісність і недоторканність. Важливість цього об'єкта обумовлена тим, що у відповідності до ст. 17 Конституції України «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення економічної й інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою усього українського народу».

Безпосереднім об'єктом цього злочину є суспільні відносини з охорони суверенітету України, цілісності і недоторканності її кордонів. Правовою основою криміналізації незаконного переправлення осіб через державний кордон є ст. 2 Конституції України, відповідно до якої суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною. Поняття державного кордону визначено в ст. 1 Закону України «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 року.

Під державним кордоном України розуміється — лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України — суші, вод, надр, повітряного простору. Питання делімітації та демаркації державних кордонів вирішуються на міждержавному рівні.

З об'єктивної сторони — незаконне переправлення осіб через державний кордон України — переправлення або спроба переправлення особи будь-яким способом поза пунктами пропуску через державний кордон України, або в пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів, або за документами, що містять недостовірні відомості про особу, чи без дозволу відповідних органів влади.

У відповідності з законодавством України та міжнародними договорами залізничне, автомобільне, морське, річкове, повітряне або інше сполучення через державний кордон України здійснюється в пунктах пропуску, які встановлюються Кабінетом Міністрів України.

В той же час, слід пам'ятати, що Законом України від 5 листопада 2009 року «Про прикордонний контроль» передбачено можливість у окремих випадках пропуск осіб та транспортних засобів через державний кордон поза пунктами пропуску.

Правила перетинання державного кордону України встановлюються Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України.

Згідно п. 2 Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю, затверджених постановою КМ України від 18 серпня 2010 року № 751 — *Пункт пропуску через державний кордон України* — спеціально виділена територія на залізничних і автомобільних станціях, у морських і річкових портах, в аеропортах (на аеродромах) з комплексом будівель, споруд і технічних засобів, де здійснюються прикордонний, митний та інші види контролю і пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна.

Під відповідними документами розуміється:

1. *паспортний документ* — виданий уповноваженими державними органами України чи іншої держави або статутними організаціями ООН документ, що підтверджує громадянство, посвідчує особу пред'явника, дає право на в'їзд або виїзд з держави і визнаний Україною;

2. *віза* — етикетка (відмітка чи позначка) в паспортному документі, що оформлена уповноваженими державними органами України та є дозволом на в'їзд особи на її територію на зазначений у ній строк або на транзитний проїзд через її територію протягом відповідного строку;

3. *підтверджуючі документи* — документи, що підтверджують факт туристичного обслуговування, навчання, стажування, працевлаштування, лікування в Україні, бронювання або оплати житла, харчування в Україні та повернення до держави свого громадянства або постійного місця проживання, або до третьої держави (у разі необхідності — інші документи, що підтверджують мету та умови перебування в Україні);

Документи, що містять недостовірні відомості про особу — це документи, що містять відомості (дані) про особу, що повністю або частково не відповідають реальній дійсності. При цьому ці дані внесені у справжній офіційний документ, який при цьому зберігає належну форму та реквізити.

Без дозволу відповідних органів влади розуміється відсутність дозволу уповноваженої посадової особи на перетин державного

кордону України. Перетинання особами, транспортними засобами державного кордону і переміщення через нього вантажів здійснюються лише за умови проходження прикордонного контролю та з дозволу уповноважених службових осіб Державної прикордонної служби України.

Об'єктивна сторона цього злочину в частині першій ст. 332 КК виявляється у таких трьох формах:

- 1) організація незаконного переправлення осіб через державний кордон України;
- 2) керівництво такими діями;
- 3) сприянні їх вчиненню порадами, вказівками, наданням засобів та усуненням перешкод.

Підвищена суспільна небезпека організованих форм злочинної діяльності з незаконного переправлення осіб через державний кордон обумовила специфічну структуру цього складу: *по-перше*, сама організаторська діяльність, незалежно від того, чи вдалося переправлення чи ні, а також керівництво цією діяльністю розглядаються як закінчені злочини (злочини з так званим усіченим складом); *по-друге*, особи, які здійснюють незаконне переправлення, а також особи, які сприяють цьому порадами, вказівками, наданням засобів або усуненням перешкод, вважаються виконавцями злочину.

Організація — це активні дії, які виявляються у розробці планів, визначенні місця, часу незаконного переправлення, пошуку співучасників, створенні організованої групи, її фінансуванні, озброєнні тощо.

Керівництво — активна діяльність по забезпеченню самого переправлення під час його вчинення: віддання певних команд, розстановка учасників, розподіл їх обов'язків тощо.

Сприяння — будь-яке діяння, що допомагає здійснити незаконне переправлення. Кримінальний закон дає вичерпний перелік засобів сприяння: порадами, вказівками, наданням засобів або усуненням перешкод.

Об'єктивна сторона частини другої цієї статті передбачає кримінальну відповідальність за ті самі дії, що і у першій частині, вчинені способом:

- 1) небезпечним для життя чи здоров'я особи, яку незаконно переправляли через державний кордон України;

- 2) вчинені щодо кількох осіб;
- 3) повторно;
- 4) за попередньою змовою групою осіб;
- 5) службовою особою з використанням службового становища.

Спосіб — сукупність (система) прийомів і методів, які використовуються при вчиненні злочину.

Вчинення злочину способом небезпечним для життя чи здоров'я особи, яку незаконно переправляли через державний кордон України передбачає такі випадки незаконного переправлення через державний кордон України, коли діями винної особи була створена реальна загроза загибелі потерпілого або загроза спричинення йому тілесного ушкодження, небезпечного для здоров'я, тобто такого діяння, що здатне потягти за собою наслідки, передбачені ч. 1 ст. 121 КК України «Умисне тяжке тілесне ушкодження» (втрату будь-якого органу чи його функцій, психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину, або переривання вагітності чи непоправне знівечення обличчя тощо). Це може бути наприклад введення в організм потерпілого снодійної (наркотичної) речовини, перевезення його в спеціально обладнаному тайнику транспортного засобу, що загрожує потерпілому задихом від чадного газу, перегрівом чи переохолодженням тощо.

Вчинення злочину повторно передбачає згідно ч. 1 ст. 32 КК України вчинення двох або більше злочинів, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК.

Ознаки повторності:

1) особа вчиняє два або більше самостійних одиничних злочинів, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК. Ці злочини повинні бути юридично тотожними. Тотожними є такі злочини, які повністю співпадають за своїми об'єктивними та суб'єктивними ознаками і передбачені однією і тією ж статтею Особливої частини КК. Наприклад вчинені послідовно два незаконних переправлення через державний кордон України.

2) для повторності незаконного переправлення через державний кордон України не має значення, чи були злочини, з

яких вона складається, закінченими, чи один з них був лише готуванням на злочин або замахом на злочин;

3) повторність виникає і в тих випадках, коли один або декілька злочинів, з яких вона складається, вчинені в співучасті, наприклад, у першому злочині мала місце співучасть з розподілом ролей і особа була посібником, а у другому та ж сама особа виступила виконавцем злочину. Вказані положення щодо повторності знаходять своє підтвердження в судовій практиці.

4) ознакою повторності є те, що всі злочини, з яких вона складається, вчиняються в різний час і віддалені один від одного певним проміжком часу;

5) для повторності незаконного переправлення через державний кордон України не має значення, чи була особа засуджена за попередній злочин чи ні.

6) повторність незаконного переправлення осіб виключається, якщо за раніше вчинений злочин особу було звільнено від кримінальної відповідальності, або якщо судимість за раніше вчинений злочин була погашена або знята.

Повторне незаконне переправлення через державний кордон України слід відрізнити від продовжуваного, при якому, відповідно до ч. 2 ст. 32 КК, особа вчинює два або більше тотожних незаконних переправлення, об'єднаних єдиним злочинним умислом (наміром).

Вчинення злочину щодо кількох осіб передбачає, щоб умислом винного охоплювались дії по незаконному переправленню двох або більше осіб, скоєні одночасно. Значний розрив у часі допустимий тільки в тому випадку, якщо це було обумовлено самою угодою між співучасниками, але охоплювалось єдиним наміром.

Вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою. Цій формі співучасті притаманне таке:

1) у вчиненні злочину беруть участь дві чи більше особи, які відповідають вимогам суб'єкта злочину;

2) між цими особами ще до початку злочину відбулася змова про спільне його вчинення.

Форма змови — вербальна (словесна) — усна чи письмова або у формі конклюдентних дій (мовчазної згоди) — для наявності співучасті не має значення. Змова про вчинення злочину може відбутися задовго до вчинення злочину чи прямо перед його

вчиненням, але до замаху на нього. Важливо, щоб це охоплювалось умислом. Ступінь стійкості взаємовідносин між співучасниками не має значення. Змова між співучасниками може стосуватися місця, часу, способу вчинення злочину тощо. Ця форма співучасті може бути як простою (співвиконання), так і складною, тобто з розподілом ролей.

Вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб підвищує суспільну небезпеку вчинюваних дій порівняно з вчиненням злочину групою осіб без попередньої змови.

Вчинення злочину службовою особою з використанням службового становища передбачає використання особою свої владних або інших службових повноважень, форменного одягу або атрибутики, службових посвідчень, а також відомостей, якими вона володіє у зв'язку зі своїм службовим становищем. Подібна особа може займати певну посаду в органах державної влади або місцевого самоврядування і бути наділеною повноваженнями владного характеру (наприклад, співробітник органів внутрішніх справ, служби безпеки, прикордонної, митної, міграційної служби тощо) і бути обізнаним про мету скоєних ним дій, що сприяють переправникам в отриманні візових та паспортних документів на ім'я нелегальних мігрантів, а також в перетинанні ними державного кордону України або усуненні певних перешкод, або не мати відповідного посадового положення (наприклад співробітник підприємства, туристичного, шлюбного агентства, навчального закладу, лікувальної установи, працівник недержавної організації тощо), проте, будучи обізнаним про мету власних вчинених діянь, сприяти переправнику в його злочинній діяльності, наприклад, в отриманні інформації про нелегальних мігрантів, оформлення на їх ім'я певних документів, в безперешкодному пропуску через державний кордон України тощо.

Об'єктивна сторона частини третьої цієї статті передбачає кримінальну відповідальність за дії, передбачені частиною першою або другою статті 332 КК, вчинені:

- 1) організованою групою або
- 2) вчинені з корисливих мотивів.

В загальному плані, під *організованою групою* слід розуміти форму співучасті згідно ч. 3 ст. 28 КК. Злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчи-

ненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення незаконного переправлення осіб через державний кордон України та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи.

З цього випливає, що:

1) для організованої групи потрібна участь трьох чи більше осіб, які відповідають вимогам суб'єкта злочину;

2) організованій групі притаманне те, що її учасники зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення одного чи більше злочинів. Стійкість групи є оціночним поняттям і має враховуватися щоразу з урахуванням конкретних обставин справи. Стійкість організованої групи, як її ознака, свідчить, що між учасниками існують досить стабільні відносини у зв'язку з підготовкою або вчиненням злочину (злочинів). Для визнання групи організованою тяжкість злочину, до якого готується ця група чи вчиняє його не має значення;

3) організована група завжди повинна також характеризуватися такими ознаками, як об'єднання всіх дій співучасників єдиним планом, причому, їхня діяльність спрямована на досягнення останнього, тобто підготовка і вчинення злочину (злочинів), як кінцевої мети плану цієї групи;

Організована група повинна також характеризуватися такою ознакою, як розподіл функцій учасників групи. Це може бути як розподіл функцій з точки зору ст. 27 КК (види співучасників), коли, крім виконавців, співучасниками злочину є організатор, підбурювач, пособник, так і розподіл технічних функцій вчинення злочину співвиконавцями;

4) для наявності організованою групи необхідно, щоб план її діяльності був відомий усім учасникам групи. Тобто, кожен із співучасників групи має усвідомлювати план її діяльності.

На стійку організовану групу може вказувати значний часовий проміжок її існування та неоднократність вчинення злочинних актів незаконного переправлення осіб незмінним складом учасників.

Узгодженість дій учасників групи виражається не тільки в плануванні злочинів, розподілі ролей, спільному здійсненні підго-

товчих заходів, цілеспрямованих діяч при здійсненні конкретних незаконних переправлень осіб через державний кордон України, але і в тому, що учасники групи ще на стадії її організації визначають цілі її створення, види злочинної діяльності, на яких вона в подальшому буде спеціалізовуватись. На стійкість злочинної групи також може вказувати здійснення нею діяльності в рамках добре налагоджених каналів нелегальної міграції.

Корисливістю у кримінальному праві називається прагнення до отримання протиправної (незаконної) матеріальної (майнової) вигоди без затрат власної суспільно корисної праці.

Мотив злочину — обумовлене певними потребами чи інтересами, усвідомлене особою внутрішнє спонукання, яке викликає намір у неї вчинити злочин.

Під *корисливим мотивом*, слід розуміти випадки, коли винний, здійснюючи незаконне переправлення через державний кордон України, бажав одержати у зв'язку з цим протиправні матеріальні блага для себе або інших осіб (в т.ч. підприємств, установ, організацій), одержати чи зберегти певні майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків або досягти іншої матеріальної вигоди.

Для кваліфікації з корисливих мотивів не має значення, чи досяг винний тієї матеріальної вигоди, якої прагнув. У випадках, наприклад, коли переправник не зміг одержати внаслідок незаконного переправлення матеріальну вигоду через відсутність майна, грошей або не встиг одержати це майно, гроші, то склад даного злочину буде в наявності, оскільки мотивом незаконного переправлення через державний кордон України була користь.

Склад злочину, передбаченого ст. 332 КК України формальний, тому злочин є закінченим з моменту вчинення хоча б одного з вищеперелічених діянь. Диспозиція ст. 332 КК не завжди передбачає наявність особи, яка незаконно перетнула державний кордон України.

Так, наприклад, у випадку, якщо переправнику не вдалося з об'єктивних та незалежних від нього причин довести до кінця свій злочинний намір і особа не була незаконно переправлена через державний кордон України, в такому випадку переправник може нести відповідальність за ст. 332 КК України.

Це стосується, наприклад, коли особа без її волі переміщується через державний кордон України, або інші випадки коли пере-

правляема особа не має прямого умислу на незаконний перетин державного кордону України

У випадку, якщо особу намагались незаконно переправити на виїзд з території України, то переправляема особа має бути притягнутою до адміністративної відповідальності за ст. 204-1 КУпАП за спробу незаконного перетину державного кордону України.

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується прямим умислом. Прямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно-небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності) — незаконного переправлення осіб через державний кордон України, передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання.

Слід зазначити, що при кваліфікації дій особи за ст. 332 КК України потрібно в кожному випадку встановлювати не лише форму та ступінь вини переправника, а і співвідношення його діянь намірам та бажанням особи, яку переправляють. Вищезазначене слід враховувати при кваліфікації дій не лише переправника, а і особи, яку переправляють.

Мотив і мета можуть бути різними і на кваліфікацію не впливають. Проте, у випадку наявного у особи корисливого мотиву, кваліфікація відбувається за ч. 3 ст. 332 КК.

Суб'єкт злочину, передбаченого ч. 1 та ч. 2 ст. 332 КК — загальний — тобто це може бути будь-яка фізична, осудна чи обмежено осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-ти років. Ним може бути громадянин України, особа без громадянства, іноземець.

Осудною визнається особа, яка під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними.

Ч. 2 ст. 332 КК України передбачає спеціальний суб'єкт злочину — службову особу.

Під службовою особою слід розуміти осіб, що зазначені у примітці до ст. 364 Кримінального кодексу України.

Службовими особами є особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням.

Організаційно-розпорядчі обов'язки — функції по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Такі функції, зокрема, виконують керівники міністерств, відомств, державних, колективних чи приватних установ і організацій, їх заступники, керівники структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами, їх заступники, тощо), керівники ділянками робіт (майстри, виконроби, бригадири тощо).

Адміністративно-господарські обов'язки — повноваження по управлінню чи розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо).

Особа є посадовою не тільки тоді, коли вона виконує відповідні функції чи обов'язки постійно, але й тоді, коли вона їх виконує тимчасово або за спеціальним повноваженням за умови, що ці обов'язки чи повноваження покладені на неї у встановленому законом порядку правомочним органом або посадовою особою.

Службовими особами також визнаються іноземці або особи без громадянства, які виконують обов'язки, що зазначені вище.

Для правильної кваліфікації необхідно чітко визначити правовий статус притягнутої до відповідальності особи, коло її посадових повноважень і характер покладених на неї обов'язків.

Потрібно спеціально звернути увагу на особливості кваліфікації незаконного переправлення через державний кордон України:

1) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України з використанням та виготовленням завідомо підроблених документів, дії винного кваліфікуються за сукупністю статей 332 та відповідної частини ст. 358 КК.

2) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України з використанням службовою особою (або військовою службовою особою) з використанням службового становища, кваліфікація за статтями 332 та 364 (ст. 423) КК України не потрібна, оскільки такі дії охоплюються диспозицією ч. 2 ст. 332 КК.

3) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України з використанням документів, виданих службовими особами з перевищенням влади або службових повноважень, дії винного кваліфікуються за сукупністю статей 332 та відповідної частини ст. 365 КК.

4) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України з метою торгівлі людьми, дії винного кваліфікуються за сукупністю статей 332 та відповідної частини ст. 149 КК.

5) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України з метою порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини, дії винного кваліфікуються за сукупністю статей 332 та відповідної частини ст. 143 КК.

6) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України, вчиненому способом, що є небезпечним для життя і здоров'я, здоров'ю потерпілого було нанесено тяжкі, середні чи легкі тілесні ушкодження, то дії винних осіб, повинні кваліфікуватися за сукупністю ч. 2 ст. 332 та відповідною статтею КК, що передбачає умисне спричинення відповідної шкоди здоров'ю чи життю.

7) при співучасті в незаконному переправленні осіб через державний кордон України з розподілом ролей (організатор, підбурювач, пособник), згідно з ч. 2 ст. 29 КК, усі співучасники відповідають за співучасть в тому злочині, який вчинив виконавець (співвиконавці). В цьому випадку дії співучасників кваліфікуються за відповідною частиною ст. 332 КК, але з обов'язковим посиланням на відповідну частину ст. 27 КК. Виконавець відповідає за тією частиною статті 332 КК, яка передбачає відповідальність за вчинений ним злочин, без посилання на ст. 27 КК.

8) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України з корисливих мотивів та вчинення в подальшому з отриманими коштами фінансових операцій чи угод, дії винного кваліфікуються за сукупністю статей ч. 3 ст. 332 та відповідною частиною ст. 209 КК.

9) у випадках незаконного переправлення осіб через державний кордон України вчинені способом, небезпечним для життя і здоров'я, поєднаним з незаконним введенням в організм нар-

котичних засобів тощо, дії винного повинні кваліфікуватись за сукупністю статей ч. 2 ст. 332 та відповідної частини ст. 314 КК.

Покарання за злочин, передбачений ст. 332 КК «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України» передбачає кумулятивні санкції (поряд з основним покаранням містять вказівку на одне або декілька додаткових покарань певного виду, які можуть бути призначені судом на додаток до основного):

Санкція ч. 1 ст. 332 КК передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років з конфіскацією транспортних засобів або інших засобів вчинення злочину (спеціальна конфіскація).

Санкція ч. 2 ст. 332 КК передбачає позбавлення волі на строк від п'яти до семи років з конфіскацією транспортних засобів або інших засобів вчинення злочину, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або без такої.

Санкція ч. 3 ст. 332 КК передбачає позбавлення волі на строк від семи до дев'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, з конфіскацією транспортних засобів або інших засобів вчинення злочину та з конфіскацією майна.

Вищезазначені санкції ч. 2 та 3 ст. 332 КК згідно ст. 12 КК України відносять незаконне переправлення осіб через державний кордон України до тяжких злочинів, тому в силу ст. 54 КК України, особа, яка засуджена за тяжкий чи особливо тяжкий злочин та має військове, спеціальне звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас, може бути позбавлена за вироком цього суду звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Зазначене покарання є додатковим, воно не передбачене у санкції ст. 332 КК України і тому завжди призначається на підставі ст. 54 КК України за розсудом суду.

Це покарання належить до спеціальних видів покарань і може застосовуватися лише до тієї особи, яка на момент постановлення обвинувального вироку у кримінальній справі мала військове, спеціальне звання, відповідний ранг, чин або кваліфікаційний клас, які були присвоєні їй у встановленому порядку. Позбавлення особи певного звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу

означає і позбавлення її всіх тих прав, пільг та переваг, що пов'язані з наявністю у особи відповідного статусу.

Оскільки Кримінальним кодексом України статтю 332 «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України» було викладено у новій редакції, з 5 травня 2011 року було встановлено злочинність діяння та посилено кримінальну відповідальність за незаконне переправлення осіб через державний кордон України, закон про кримінальну відповідальність не має зворотної дії та не розповсюджується на випадки скоєння злочинів до вступу його в силу (до 5 травня 2011 року). Тобто не має зворотної дії в часі. На випадки вчинення злочинів до цього періоду діє стаття 332 КК в редакції від 05 квітня 2001 року (вступив в силу 1 вересня 2001 року).

Зазначений кримінальний закон про внесення змін до ст. 332 Кримінального кодексу України вступив в силу з дня його опублікування в офіційному виданні (Голос України від 05.05.2011 — № 80).

Часом вчинення злочину, передбаченого ст. 332 КК України визнається час вчинення особою передбаченої законом про кримінальну відповідальність дії або бездіяльності (незаконного переправлення осіб через державний кордон України).

Необхідно пам'ятати, що незаконне перевезення іноземців та осіб без громадянства територією України за відсутності ознак злочину тягне адміністративну відповідальність за ст. 206-1 КУпАП «Незаконне перевезення іноземців та осіб без громадянства територією України», а надання громадянами України іноземним громадянам і особам без громадянства допомоги в незаконному перетинанні державного кордону України за відсутності ознак злочину тягне адміністративну відповідальність за ст. 206 КУпАП «Порушення порядку надання іноземцям та особам без громадянства житла, транспортних засобів та сприяння в наданні інших послуг».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань міграції» № 3186-VI від 05.04.2011 року // Голос України від 05.05.2011 — № 80.
2. Кримінальний кодекс України // ВВР України. — 2001. — № 25-26. — Ст. 131.
3. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін. За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Видання третє. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. — 1152 с.
4. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів: навчальний посібник. — Видання 3-тє, доповн. та переробл. — К.: Атіка, 2007. — 572 с.
5. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — 4 -те вид., переробл. і допов. — Х.: Право, 2010. — 456 с.
6. Международно-правовые основы борьбы с незаконной миграцией и торговлей людьми: Сб. док. / Сост. В.С. Овчинский. М.: ИНФРА-М, 2004.
7. Саїнчин О.С., Похіла І.Б., Притула А.М. Методика розкриття незаконного переправлення осіб через державний кордон України (криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти): Монографія. — О.: Фенікс, 2008. — 368 с. іл..
8. Торговля людьми и легализация преступных доходов. Вопросы противодействия: научно-практич. пособие / [А. Андреани и др.]; под ред. О.П. Левченко. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. — 271 с.
9. Уголовный кодекс Украины: научно-практический комментарий. Издание шестое, переработанное и дополненное / отв. ред. Е.Л. Стрельцов. — Х.: ООО «Одиссей», 2009. — 888 с.
10. Уголовное право Украины: Особенная часть: Учебник / Отв. редактор, доктор юрид. наук, профессор, Заслуженный деятель науки и техники Украины Е.Л. Стрельцов. — Х.: Одиссей, 2009. — 544 с.
11. Письменний Д.В., Андрушко О.В. Дізнання в органах прикордонної служби України: процесуальні та організаційні аспекти: Монографія / Д.В. Письменний, О.В. Андрушко. — Одеса, 2009. — 204 с.

ДОДАТОК 1**КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ
ВІД 5 КВІТНЯ 2001 РОКУ****ВИТЯГ**

Стаття 332. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України

1. Організація незаконного переправлення осіб через державний кордон України, керівництво такими діями або сприяння їх вчиненню порадами, вказівками, наданням засобів або усуненням перешкод —

карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з конфіскацією транспортних або інших засобів вчинення злочину.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, —

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією засобів вчинення злочину.

Потрібно враховувати, що ця редакція статті діє на випадки вчинення злочину в період з 1 вересня 2001 року по 4 травня 2011 року (включно).

**КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО
ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ
ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ
ПЕРЕМІЩЕННЯМ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ
КОРДОН У ДЕЯКИХ СУМІЖНИХ ДЕРЖАВАХ¹**

**УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ОТ 13 ИЮНЯ 1996 ГОДА**

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

Статья 322.1. Организация незаконной миграции

1. Организация незаконного въезда в Российскую Федерацию иностранных граждан или лиц без гражданства, их незаконного пребывания в Российской Федерации или незаконного транзитного проезда через территорию Российской Федерации —

наказывается штрафом в размере до двухсот тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до восемнадцати месяцев, либо обязательными работами на срок до ста восьмидесяти часов, либо исправительными работами на срок до одного года, либо лишением свободы на срок до двух лет с ограничением свободы на срок до одного года либо без такового.

(в ред. Федеральных законов от 27.12.2009 № 377-ФЗ, от 07.03.2011 № 26-ФЗ)

2. Те же деяния, совершенные:

а) организованной группой;
б) в целях совершения преступления на территории Российской Федерации, —

наказываются лишением свободы на срок до пяти лет со штрафом в размере до пятисот тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до трех лет либо без такового и с ограничением свободы на срок до двух лет либо без такового.

---

¹ Текст взято з сайту — www.crimpravo.ru

(в ред. Федеральных законов от 27.12.2009 № 377-ФЗ, от 07.03.2011 № 26-ФЗ)

УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА¹ ОТ 18 АПРЕЛЯ 2002 ГОДА

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

Глава XVII

ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ И БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

Статья 362-1. Организация незаконной миграции

(1) Организация с целью получения прибыли незаконного въезда и/или пребывания на территории государства лиц, не являющихся его гражданами или резидентами, совершенная путем:

а) изготовления, владения, сбыта или использования поддельных официальных документов;

б) выдачи или получения документов незаконным путем или путем представления недостоверных сведений;

с) использования официального документа иным, чем законный владелец, лицом,

наказывается штрафом в размере от 300 до 500 условных единиц или лишением свободы на срок от 1 года до 3 лет с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок от 1 года до 3 лет, а юридическое лицо наказывается штрафом от 1000 до 2000 условных единиц с лишением права осуществлять определенную деятельность или с ликвидацией предприятия.

(2) Те же действия, совершенные:

а) повторно;

б) в отношении двух или более лиц;

с) двумя или более лицами,

наказываются штрафом в размере от 500 до 800 условных единиц или лишением свободы на срок от 3 до 5 лет с лишением

---

¹ http://www.yk-md.ru/2_17/page/26.html

права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок от 1 года до 3 лет, а юридическое лицо наказывается штрафом от 2000 до 3000 условных единиц с лишением права осуществлять определенную деятельность или с ликвидацией предприятия.

(3) Действия, предусмотренные частями (1) или (2):

а) совершенные организованной преступной группой или преступной организацией;

б) причинившие ущерб в особо крупном размере общественным интересам или законным правам и интересам физических и юридических лиц,

наказываются штрафом в размере от 800 до 1000 условных единиц или лишением свободы на срок от 5 до 7 лет с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок от 3 до 5 лет, а юридическое лицо наказывается штрафом в размере от 3000 до 5000 условных единиц с лишением права осуществлять определенную деятельность или с ликвидацией предприятия.

Ст. 362 1 внесена Законом № 376-XVI от 29.12.05, в силу 31.01.06 р.

УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ ОТ 9 ИЮЛЯ 1999 ГОДА

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

Глава 33

ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОРЯДКА УПРАВЛЕНИЯ

Статья 371-1. Организация незаконной миграции

1. Организация либо руководство или содействие деятельности по незаконному въезду в Республику Беларусь, пребыванию на территории Республики Беларусь, транзитному проезду (транзиту) через территорию Республики Беларусь или выезду из Республики Беларусь иностранных граждан или лиц без гражданства (организация незаконной миграции) —

наказываются арестом на срок до шести месяцев, или ограничением свободы на срок до пяти лет, или лишением свободы на тот же срок.

2. Организация незаконной миграции, совершенная способом, представляющим опасность для жизни или здоровья иностранных граждан или лиц без гражданства, либо связанная с жестоким или унижающим их достоинство обращением, либо совершенная повторно, либо группой лиц по предварительному сговору, либо должностным лицом с использованием своих служебных полномочий, -

наказывается лишением свободы на срок от трех до семи лет с конфискацией имущества или без конфискации.

УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬША ОТ 1 ЯНВАРЯ 1997 ГОДА

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

Глава XXXII.

ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПУБЛИЧНОГО ПОРЯДКА

Ст. 264.

§ 1. Кто вопреки предписаниям пересекает границу Республики Польша,

подлежит штрафу, наказанию ограничением свободы либо лишением свободы на срок до 2 лет.

§ 2. Кто совершает действие, предусмотренное в § 1, используя насилие, угрозу, обман или в соучастии с другими лицами, подлежит наказанию лишением свободы на срок до 3 лет.

§ 3. Кто вопреки предписаниям организует другим лицам пересечение границы Республики Польша,

подлежит наказанию лишением свободы на срок от 3 месяцев до 5 лет.

**УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ
ОТ 14 МАРТА 1997 ГОДА**

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

§ 3.

Статья 318

Организация нелегального пересечения государственной границы (границы приграничного района) третьими лицами — наказывается лишением свободы на срок от 2 до 7 лет, а также штрафом; то же деяние, при наличии любого из ниже перечисленных обстоятельств, — наказывается лишением свободы на срок свыше 7 лет или бессрочным лишением свободы, а также штрафом или конфискацией имущества:

1) руководство группой, организовавшей нелегальное пересечение государственной границы (границы приграничного района) третьими лицами;

2) организация многократных нелегальных пересечений государственной границы (границы приграничного района) третьими лицами или организация нелегального пересечения государственной границы (границы приграничного района) большим количеством третьих лиц;

3) причинение последствий в виде тяжелых увечий или смерти лиц, нелегальное пересечение которыми границы было подготовлено;

4) лишение свободы или ограничение свободы лиц, нелегальное пересечение которыми границы было подготовлено;

5) воспрепятствование осуществлению контроля путем насилия и угроз;

6) наличие большого общего числа нарушений;

7) наличие иных особо серьезных обстоятельств.

Совершение упомянутых в части первой настоящей статьи преступлений, сопровождающееся убийством, причинением увечий, изнасилованием, продажей и другими преступными действиями в отношении лиц, организованных для пересечения границы, либо убийством, причинением увечий и другими преступными действиями в отношении сотрудников контрольных органов, — рассматривается и наказывается по совокупности преступлений.

**УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС ТУРЦИИ
ОТ 1 МАРТА 1926 ГОДА**

ИЗВЛЕЧЕНИЕ

**Глава шестая
ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ СВОБОДЫ ТРУДА
И ТРУДОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Статья 201/а. Действия, направленные на обеспечение незаконного въезда в Турцию иностранных граждан и лиц без гражданства или пребывания в стране лиц, длительное проживание в Турции которых не разрешено уполномоченными органами, выезда из Турции этих лиц или турецких граждан противозаконными способами, в корыстных целях, считается содействием незаконной миграции.

Лица, содействующие незаконной миграции, или лица, изготавливающие для незаконных мигрантов поддельные удостоверения личности или проездные документы в корыстных целях, или лица, покушающиеся на такие правонарушения, если даже совершенное деяние составляет иное преступление, осуждаются отдельно к тяжкому заключению на срок от двух до пяти лет и тяжкому денежному штрафу в размере не менее 1 миллиарда лир, с конфискацией денег или предметов, приобретенных в результате указанного деяния.

В случае если правонарушения, предусмотренные в предыдущих частях, подвергли незаконных мигрантов опасности для жизни или здоровья или бесчеловечному или унижающему человеческое достоинство обращению, наказания, назначаемые виновным лицам, увеличиваются наполовину, а в случае смерти незаконных мигрантов — вдвое.

В случае совершения вышеуказанных деяний организованной группой, наказания, назначаемые виновным лицам, увеличиваются вдвое.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
НЕЗАКОННЕ ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ	4
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	18
ДОДАТОК 1 КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ВІД 5 КВІТНЯ 2001 РОКУ	19
ДОДАТОК 2 КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ПЕРЕМІЩЕННЯМ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН У ДЕЯКИХ СУМІЖНИХ ДЕРЖАВАХ	20

Навчальне видання

СТРЕЛЬЦОВ Євген Львович
ПРИТУЛА Анатолій Михайлович

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ: СКЛАД ЗЛОЧИНУ

Конспект лекції

Підписано до друку 23.05.2011.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура «Літературна».
Ум.-друк. арк. 1,62. Тираж 300 прим. Зам. № _____. Ціна договірна.

Видавництво ПП «Фенікс». Свідоцтво ДК № 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел.: 7777-591.

Стрельцов Є.Л., Притула А.М.

С844 Незаконне переправлення осіб через державний кордон України: склад злочину / Є.Л. Стрельцов, А.М. Притула: конспект лекції. — О.: Фенікс, 2011. — 28 с.
ISBN 978-966-438-401-5.

В конспекті лекції розглядаються питання кримінальної відповідальності за незаконне переправлення осіб через державний кордон України, в редакції від 5 травня 2011 року. Спеціально розглядається кримінальна відповідальність за схожі злочини в деяких суміжних з Україною державах.

Для студентів, аспірантів, викладачів та практичних працівників.

ББК 67.408(4Укр)я73
УДК 343.343.6(477)(075.8)